

**Лілія ШТАФІРНА**

*здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка,  
Тернопіль, Україна  
liliia.shtafirna@tntpu.edu.ua*

## **ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ В ПУБЛІЧНІЙ КОМУНІКАЦІЇ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Воєнні дії, що сьогодні відбуваються в усіх регіонах на території України створюють якісно нову ситуацію для розвитку та консолідації української нації. Українці – це народ, що має багату історію та самобутню культуру, а також значні інтелектуальні та духовні можливості. У час війни мова стала справжньою зброєю, тому ідея національної згуртованості є надважливою.

Нове становище України у світі вимагає переосмислення її національних інтересів й системи цінностей. Українська національна свідомість упродовж історії розвивалась переважно в умовах відсутності незалежності, але стійкість духу нації, його здатність до самовідтворення у вкрай несприятливих умовах життя багатьох поколінь зробили можливим проєкт сучасної України як суверенної демократичної держави. Ідея національної консолідації є надзвичайно важливою, бо вона пов'язана з визначенням історичної долі нації, формуванням її національної самосвідомості, і, в кінцевому підсумку, послуговує обґрунтуванню її національно-культурної єдності, укріпленню духовної міцї створеного нею громадянського суспільства. [3].

**Метою дослідження** є висвітлення ідеї національної консолідації у навчальній програмі з української мови, а саме в публічній комунікації старшокласників ЗЗСО.

Єдність української нації, консолідація суспільства залежить від послуговування українською мовою як державною для духовного, культурного й національного самовияву. Учні старших класів закладів загальної середньої освіти – це люди, які розмовляють і будуть розмовляти українською мовою, братимуть активну участь у розвитку та творенні національної культури та історії нашої країни, тому вивчення основ риторики – теорії і практики досконалого мовлення, яке є доцільним та переконливим займає важливе місце у навчальній програмі з української мови.

У «Пояснювальній записці» вказано, що чільне місце у програмі відведено вихованню риторика як гідного громадянина, компетентного у публічному мовленні, а також визначенню норм і правил публічної аргументації та критеріїв оцінювання публічної мовленнєвої діяльності [1, с. 92].

Розділ початкової програми «Можливості предмета «Українська мова» у формуванні ключових компетентностей», що стосується спілкування державною мовою, містить певні уміння, які повинен сформувати учень. Сюди віднесені «уміння використовувати українську мову як державну для духовного, культурного й національного самовияву; володіти всіма видами мовленнєвої діяльності; усно й письмово тлумачити поняття, факти; висловлювати думки, почуття, погляди; оцінювати й осмислювати ситуацію спілкування; реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ (у школі, громадських місцях, удома, на дозвіллі); здійснювати адекватний змістові й умовам спілкування добір мовно-виражальних засобів; володіти засобами української мови - її стилями, типами, жанрами; правильно вимовляти й писати слова, творити їх граматичні форми; конструювати речення й тексти; дотримувати норм етикету під час спілкування» [2, с. 12].

Старшокласники повинні ставитися з повагою до української мови як державної; усвідомлювати її роль державотворчого чинника та чинника національної ідентичності; українською мовою послуговуватися свідомо в усіх царинах життя; захоплюватися багатством виражальних засобів української мови, красою, естетичною довершеністю; сприймати спілкування як цінність; усвідомлювати значення ефективного спілкування; з повагою ставитись до співрозмовників; у виборі рішень керуватись системою цінностей, схвалених суспільством. Навчальними ресурсами є текстоцентризм, діалог, дискусія, проєкт щодо ролі державної / рідної мови [2, с. 12].

Українська мова є стратегічним ресурсом України. Культура мовлення пов'язана із мисленням та усвідомленням важливості національної культури України. У навчальній програмі з української мови для старшокласників пропонується проведення дискусій на теми: «Мій вибір – жити й творити в Україні», «Чи потрібно бути мовно стійким?», «Мовна мода – це добре чи погано?» тощо. Соціокультурна змістова лінія відображає ідеї відновлення історичної пам'яті та формування почуття національної гідності.

Отже, у навчальній програмі з української мови висвітлено ідею національної консолідації, формування уміння використовувати українську

мову як державну для культурного, духовного й національного самовияву, передбачено виховання старшокласників як гідних громадян, компетентних у публічному мовленні.

### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Українська мова. 5–11 класи: навчальні програми, методичні рекомендації для організації навчально-виховного процесу в 2018/2019 навчальному році. / Укладач О. Ю. Котусенко. Харків : Ранок, 2018. 160 с.
2. Українська мова. 5–11 класи: навчальні програми, методичні рекомендації для викладання навчального предмета у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році, вимоги до оцінювання / Укладач О. Ю. Котусенко. Харків : В-во «Ранок», 2019. 192 с.
3. URL: [http://history.org.ua/LiberUA/Book/UaRu/3/2\\_5.pdf](http://history.org.ua/LiberUA/Book/UaRu/3/2_5.pdf) (дата звернення: 30.05.2022).

**Любов КОДЛЮК**

*аспірантка,  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка,  
Тернопіль, Україна  
liuba\_kodliuk@ukr.net*

## **АКСІОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ІНШОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

У контексті розширення міжнародних контактів особливої значущості набуває питання іншомовної освіти. Чинні нормативні документи, які регламентують навчання іноземних мов (ІМ), розглядають цей процес як єдність *предметного, процесуального та емоційно-ціннісного* компонентів [2; 4, с. 4].

Реалізація такого підходу передбачає здатність і готовність учнів до здійснення іншомовного спілкування з представниками країни, мова якої вивчається. Слід відмітити, що такий вид комунікації розглядається не лише як міжмовне явище, а має значно ширший характер – є міжкультурним феноменом.

З огляду на це процес навчання слід будувати крізь призму пізнання іншої культури. Методисти зауважують, що у такий спосіб відбувається зміна акцентів з накопичення лише певного обсягу знань, розвитку мовних навичок (фонетичних, лексичних, граматичних) і формування мовленнєвих умінь (у чотирьох видах мовленнєвої діяльності) на оволодіння *лінгвосоціокультурною компетентністю* (ЛСК) [5, с.235].